

Kommentti

Ismo Linnosmaa
Yliassistentti
Kuopion yliopisto

Ville Aalto-Setälä tutkii työssään lääkevaihdon (geneerinen substituuutio) sallimisen, kilpailun intensiteetin muutosten ja hintaputken vaikutuksia lääkkeiden hintoihin suomalaisilla lääke-markkinoilla lääkevaihdon tultua voimaan 1.4.2003.

Työssä kuvataan ja käsitellään empiiristä aineistoa hyvin laajasti, ja tästä syystä myös tutkimustulokset ovat hyvin moninaiset. Empiirisen aineiston ja analyysin perusteella työssä päädytään seuraaviin johtopäätöksiin. Ensinnäkin havaitaan, että yritysten hinnoittelustrategiat ja vastaukset kilpailuun poikkeavat toisistaan eri substituuotioryhmissä riippuen kilpailijoiden lukumäärästä. Työn keskeinen empiirinen tulos on, että kilpailijoiden lukumäärän lisääntyminen laskee lääkkeiden hintoja. Tämä tapahtuu kuitenkin siten, että kilpailun hintavaihtus riippuu lääkkeen keskihinnasta substituuotioryhmän sisällä niin, että kalleimpien lääkkeiden ryhmissä hintojen lasku on suurempaa kuin halpojen lääkkeiden ryhmissä. Aineiston perusteella päätellään myös, että lääkevaihto on synnyttänyt suuria eroavuuksia kilpailevien lääkkeiden hintoihin ja että yritykset ovat sopeutuneet lääkevaihdon tuomiin muutoksiin suhteellisen nopeasti.

Työssä substituuotioryhmällä viitataan samaa vaikuttavaa ainetta sisältävien lääkkeiden ryhmään ja substituuotioryhmä rinnastetaan myös keskenään kil-

pailevien tuotteiden ryhmäksi. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki lääkkeet, joissa on samaa vaikuttavaa ainetta, kuuluvat samoille markkinoille. Tämän kaltainen markkinoiden määrittely ei ota kuitenkaan huomioon seikkaa, että tietty lääke (lääke X) voi kohdata kilpailua toisesta lääkkeestä (lääke Y), joka sisältää erilaista vaikuttavaa ainetta, mutta kyseistä lääkettä Y käytetään saman sairauden hoitamiseen kuin lääkettä X. Tällöin kyseessä ovat ns. terapeuttiset substituuotit, joiden välinen kysynnän ristijousto voi olla positiivinen (Ellison et al. 1997).

Työssä havaitaan myös, että substituuotioryhmissään ainoana lääkkeinä olevien lääkkeiden hinnat ovat laskeutuneet lääkevaihdon voimaantulon jälkeen. Työssä tämän esitetään johtuvan potentiaalisesta kilpailusta. Tämä ei kuitenkaan ole ainoa selitys, vaan ilmiötä voi selittää myös terapeuttisten substituuuttien taholta tuleva kilpailu. Kilpailun lisääntyminen yhdessä substituuotioryhmässä voi vaikuttaa lääkkeiden hintoihin ei vain saman substituuotioryhmän sisällä mutta myös terapeuttisten substituuuttien ryhmissä. Tällöin on mahdollista, että myös terapeuttisten substituuuttien hinnat voivat laskea. Tämä tarkoittaa myös sitä, että markkinoiden määrittely pelkästään substituuotioryhmien perusteella on liian suppea ja kilpailua lääkemarkkinoilla voi esiintyä ilman geneeristä substituuotitakin.

Työssä selvitetään regressioanalyysin avulla kilpailijoiden lukumäärän vaikutuksia lääkkeiden hintoihin. Kuvailevan analyysin perusteella näyttää siltä, että lääkevaihdon hintavaikutukset riippuvat pitkälti siitä, onko kyseessä resepti- vai käsikauppalääke. Tämän havainnon voisi huomioida regressioanalyysissä ja luokitella lääkkeet resepti- ja käsikauppalääkkeisiin ja tutkia kilpailun marginaalisia vaikutuksia hintoihin näiden ryhmien sisällä. Voi olla, että kilpailun hintavaikutukset eroavat näissä ryhmissä toisistaan. Samalla tavoin työssä voisi luokitella lääkkeet sen mukaan, ovatko niiden hinnat hintaputkessa vai ei, koska yritysten hinnoittelustrategiat näyttävät selvästi poikkeavan toisistaan näissä kahdessa ryhmässä.

Työssä jää pienemmälle käsittelylle markkinoiden kilpailun kannalta mielenkiintoinen kysymys siitä, miten lää-

kevaihdon voimaantulo on vaikuttanut kilpailevien tuotteiden lukumäärään markkinoilla. Kuvailevan aineiston perusteella näyttäisi siltä, että lääkevaihto ei ole merkittävästi lisännyt eikä vähentänyt kilpailevien tuotteiden määrää, vaan tuotteiden lukumäärät substitutioryhmissä ovat pysyneet suurin piirtein samoina lääkevaihdon tultua voimaan kuin ennen tätä.

Aalto-Setälä esittelee ansiokkaasti kilpailun vaikutuksia lääkkeiden hintoihin, mutta työssä talousteoreettinen tai kilpailuteoreettinen argumentointi jää suhteellisen ohueksi. Tässä suhteessa olisi mielenkiintoista erotella toisistaan staattisen ja dynaamisen tehokkuuden näkökulmat. Kilpailun kiristyminen ja hintojen aleneminen lääke-markkinoilla on tavoiteltavaa politiikkamielessä, koska näin voimavarojen käyttö tehostuu lääketoimialalla. Samalla on kuitenkin havaittava kolikon

kääntöpuoli: kilpailun kiristyminen ja kannattavuuden heikentyminen voi vaikuttaa haitallisesti yritysten kannustimiin investoida T&K-toimintaan, jolloin toimialan dynaaminen suorituskyky voi kärsiä. Nämä kaksi näkökulmaa ovat olleet keskeisiä myös lääketoimialaa koskevassa akateemisessa ja soveltavassa kirjallisuudessa (ks. Comanor, 1987).

KIRJALLISUUS

Comanor, W.S. (1987), The Political Economy of the Pharmaceutical Industry, *Journal of Economic Literature*, 24, 1178–1217.

Ellison, S.F. & Cockburn, I. & Griliches, Z. & Hausman, J. (1997), Characteristics of Demand for Pharmaceutical Products: an Examination of Four Cephalosporins, *Rand Journal of Economics*, 28, 426–446.